

El problema de les nacionalitats a Espanya.

«Estudi dels problemes nacionals d'Espanya fet per Joan Comorera, emprant un mètode clar i dialèctic: a la llum de la ciència del marxisme, la interpretació leninista i la realització stalinista.»

Conferència de Joan Comorera dirigida als militants del Partit Comunista d'Espanya, en l'estatge de l'Agrupació Amics de Catalunya a Mèxic, en el mes de març de 1942. És editada per l'organització del PSUC de Santiago de Xile, 1942, i també per Edicions Catalunya, maig de 1942.

(...)

Els problemes nacionals d'Espanya.

Per comprendre exactament i d'una manera objectiva per què devem nosaltres aplicar la teoria leninista-stalinista sobre el problema nacional i colonial ens és necessari respondre, abans que tot, a aquesta pregunta: És Espanya una nació?

Ens diu Stalin que la «nació és una comunitat estable, històricament formada d'idioma, de territori, de vida econòmica i de psicologia, manifestada aquesta en la comunitat de cultura». I afegí Stalin: «És necessari subratllar que cap d'aquests trets esmentats pres aïlladament, és suficient per definir la nació. Més encara: n'hi ha prou que manqui un sol d'aquests trets definitius perquè la nació deixi d'ésser nació».

L'antic imperi austro-hongarès fou una comunitat estable, històricament formada, però no fou mai una nació; fou un Estat imperialista multinacional. Anglaterra, Estats Units, Irlanda parlen el mateix idioma, però són tres nacions ben diferenciades. Espanya i les Repúbliques llatinoamericanes parlen el mateix idioma, però no constitueixen una sola nació. La Unió Soviètica és una comunitat estable, històricament formada, amb territori comú, amb economia comuna, però no és una nació; és un Estat Socialista multinacional.

Espanya és una nació?

Existeixen en Espanya quatre idiomes, quatre economies, quatre cultures que es manifesten amb psicologies nacionals ben diferenciades i manifestades en

una comunitat de cultura, quatre «caràcters nacionals», com també hom acostuma a dir, quatre nacions; la castellana o espanyola, la catalana, la basca i la gallega.

A cada una d'elles es donen els trets característics que en el seu conjunt, no aïlladament, defineixen una nació.

Catalunya, Euzkadi i Galícia són nacions, perquè tenen un idioma propi, un territori comú, una economia seva, una psicologia característica manifestada en una comunitat de cultura, perquè són comunitats estables, històricament formades.

Existeix un idioma base, d'origen obscur, més antic que els idiomes grec, llatí i àrab, que han creat amb major o menor mesura, en barrejar-se i superar els vells i perduts idiomes autòctons, el castellà, el català, el gallec. Existeixen els idiomes català i gallec, de major puresa greco-llatina que el castellà, per haver estat de molt menys duració i intensitat l'ocupació i la influència àrab en els seus respectius territoris. I tenen una vida secular i es formaren en un període històric durant el qual l'expansió castellana havia de tardar uns segles a produir-se, fins al punt que en català s'escriviren les primeres poesies i novel·les, les primeres recopilacions dels usos i costums, és a dir, de lleis, en el món mediterrani i en el cicle de formació i ús de les lleis vulgars.

Existeixen les economies catalana, gallega i basca, una vida econòmica pròpia, formada històricament en cada una d'aquestes nacionalitats. El minifundi gallec en oposició al latifundisme castellà; les normes contractuals agràries per a l'explotació dels petits trossos, en oposició al camperol assalariat en el conjunt castellà i també les gabelles pròpies i l'origen del qual radica en la seva antiga existència independent; la industrialització dels productes del mar en contrast amb la vida d'esquena a la mar duta a Castella: són els trets característics de la vida econòmica gallega. La petita propietat, el nucli fonamental del camp base anomenat *caseño*, les normes contractuals, l'origen de les quals ve de molt lluny, la supervivència de la vida col·lectiva especialment en els grups pesquers o confraries; els usos i costums encara vigents dels seus municipis, la personalitat dels quals és tan peculiar i l'arrel dels quals la trobem en el treball col·lectiu i en l'explotació col·lectiva de les riqueses naturals dels temps antics; la creació de la indústria pesada i el volum i el poder del seu capital financer:

són els trets característics de la vida econòmica basca. La liquidació del feudalisme per la pagesia catalana com a conseqüència de les llargues i sagnants guerres dels remences, que donà origen a un règim agrari original, sense latifundis, amb extenses zones de petita propietat i normes contractuals molt variades i complexes per a l'explotació de petites unitats agrícoles i en els quals extrems tenim els contractes de masoveria i de rabassa morta, i la ràpida i general aplicació al camp de la tècnica agro-pecuària moderna; la capacitat dels camperols per assimilar i practicar la tècnica del comerç internacional; l'organització cooperativa per a la compra en comú d'adobs i eines i per a la venda en comú dels productes de la terra; l'alt nivell de vida obtingut per un perseverant esperit combatiu i revolucionari a través de les seves lluites contra els paràsits propietaris, rebel·lia heretada de generació en generació; la creació per l'esforç perseverant de molts segles de la més forta indústria lleugera de la península i d'un capital financer poderós, si bé, menys audaç que el basc; la supervivència de les antigues pràctiques mercantils i transaccionals en tot el territori: són els trets característics de la vida econòmica catalana. Per a nosaltres, companys, no pot ser un fet casual que els nuclis més potents del proletariat peninsular radiquin, precisament, a Catalunya i Euzkadi.

Existeixen les cultures catalana, basca i gallega. Les seves cançons i les seves danses, l'origen de les quals es confon amb els primers vestigis de civilització i d'història oral i escrita, la seva poesia, la seva cultura, la seva música, la seva filosofia, les seves predileccions científiques, la seva manera de fer i de reaccionar davant dels fets i dels problemes, la seva pròpia mística religiosa saturada de sensualisme pagà, especialment a Catalunya, i de duresa combativa a Euzkadi, ho demostren més que suficient. Les mateixes llacunes que en la seva cultura poden apreciar-se i, en quant són conseqüència de la política assimilista de la nació opressora, contribueixen a justificar l'afirmació. De les tres nacionalitats, Catalunya és la que ha adquirit més personalitat, puix que d'ençà dels primers llibres escrits en català en el període d'estructuració de les llengües vulgars fins avui, trobem en un desenvolupament més o menys gran, totes les matèries que han pogut preocupar el pensament humà. Catalunya té els seus clàssics medievals i el seu volum i el seu valor haurien sigut infinitament millors si el seu cicle de producció no hagués estat trencat per

la lluita assimilista de la nació opressora, si la nacionalitat hagués continuar sense destorb la seva expansió interior, la seva línia de floriment progressiu. El cicle dels clàssics tancat per les guerres contra la nacionalitat catalana, ha sigut obert de bell nou tan aviat com s'ha anat regent i ressorgint la personalitat nacional. i l'aportació de la cultura catalana a la cultura espanyola no és, naturalment, menyspreable.

No hi ha dubte que a Catalunya, Euzkadi i Galícia, existeix una psicologia catalana, basca i gallega, un «caràcter nacional». Les reaccions d'un català, d'un basc i d'un gallec davant de cada fet i de cada problema no són iguals entre ells i amb relació amb les d'un castellà. L'enfocament de les qüestions, el seu plantejament, la seva resolució, són peculiars, encara que per camins distints arribin a conclusions iguals o semblants. Els mètodes de treball i de lluita, de convivència social i de coexistència, l'ordre de les seves preferències i preocupacions, la seva capacitat sentimental, el seu individualisme més o menys intensament obstaculitzat d'idees i construccions col·lectives, la seva receptivitat referent a les teories universals i d'assimilar el que és gran i general, són diferents. Tot això ha forjat una psicologia manifestada en una comunitat de cultura. A Catalunya, Euzkadi i Galícia, es donen els signes més característics d'aquesta psicologia o «caràcter nacional». El qui ha nascut en la nació opressora i que no ha sigut reeducat en els principis de l'internacionalisme proletari es troba bé en qualsevol part; té una psicologia manifestada en una comunitat o cultura dominadora. El que ha nascut en una nació oprimida, fins i tot en la seva pròpia casa, es sent davant de l'estrany i sobretot davant del procedent de la nació opressora, recelós, desconfiat està a la defensiva, com si cerqués per on li ha de caure un mal cop. ¿Com es pot negar que a Catalunya, Euzkadi i Galícia, existeix aquesta psicologia defensiva, que es produeixen reaccions defensives que a voltes menen aquests pobles a extremar les seves diferències, la seva assimilació, el seu localisme, reaccions lògiques dels qui durant segles han combatut per no ésser absorbits, per seguir essent el que són? ¿Com es pot no veure un origen comú, una causa comuna en el recel, en la desconfiança, a voltes en l'animositat del gallec contra el «castellà», del basc contra el «maqueto», del català contra el «murcià», tres qualificatius que es refereixen a la mateixa nació opressora? ¿No sabem, per

altra part, per experiència històrica, que en el si de les nacions oprimides es desenvolupa paral·lelament al ressorgiment nacional el xovinisme local, xovinisme provocat pels excessos imperialistes i per la tàctica dels capitalistes nacionals que en aquesta divisió, en aquest recel i odi troben un dels seus millors punts de suport per acréixer el seu poder i la seva riquesa, el seu domini polític?

Catalunya, Euzkadi i Galícia són comunitats estables, històricament formades.

Per la seva situació geogràfica, pel seu clima i per la seva riquesa, Espanya, la Península Ibèrica, ha sigut focus irresistible d'atracció en tot el cicle històric de les emigracions. Els seus pobladors primitius foren inundats pels primers emigrants i els nous tipus humans, formats pel creuament de races diverses, foren al seu torn inundats per noves emigracions i així successivament, fins que el cicle fou tancat amb la invasió àrab. Per la seva configuració geogràfica que fa de la nostra Península un conjunt de compartiments estancs, oberts entre si, Espanya s'anà formant no d'una manera uniforme, sinó diversa. Els nuclis característics prenacionals es desenrotllaren cada un de per si, elaborant en segles de lluites pròpies i d'aïllament, d'usos i costums, de lleis i de poders sobirans, llur fisonomia, els trets fonamentals que havien de determinar llur nacionalitat no com, amb el capitalisme, la veiem i la concebem avui, esdevinguda una realitat històrica. Aquest procés de formació dels diversos nuclis prenacionals es desenrotllà a la península de manera normal lògica des de la caiguda de l'Imperi Romà fins al funest moment en el qual Espanya caigué en mans de monarques estrangers. Els Reis Catòlics no realitzaren en casar-se la unitat espanyola, l'Espanya una i indivisible, sinó la unitat dinàstica, la fusió de les monarquies més poderoses de la península: la castellana i la catalano-aragonesa. Els Reis Catòlics consideraren com la seva missió històrica acabar amb la reconquesta del territori ocupat encara pels àrabs. No es proposaren lluitar i acabar amb els furs, amb les llibertats, amb els idiomes, amb les característiques nacionals de Catalunya, Balears, València i Aragó, de Navarra i Euzkadi, de Castella i de Galícia. Amb la unitat familiar monàrquica acaba la gloriosa confederació catalano-aragonesa, però Catalunya i Aragó, ja no unides pel fil de la monarquia comuna, continuaren essent el que havien estat. La història lògica i fecunda de la Península Ibèrica, del que havia d'ésser

amb el temps una poderosa i fraternal confederació, la trencà l'emperador Carles I, el primer rei estranger, el primer austríac. La monarquia estrangera, voltada de nobles estrangers i de nobles espanyols renegats, es proposà el que no feren ni pensaren els Reis Catòlics: crear amb sang i opressió la impossible Espanya, una i indivisible. Exterminaren, primer, els comuners de Castella per tenir un punt de suport ample i ferm. Aquesta obra de destrucció continuà fins a la fi de la Monarquia borbònica, successora de la barbàrie antiespanyola de la monarquia austríaca, per ésser reivindicada ara per un altre tirà antiespanyol, joguina de poders estrangers: Franco i la seva trepa. Després de les llibertats castellanques, caigueren les aragoneses, les gallegues, les valencianes. Catalunya, Euzkadi i Navarra es defensaren amb més gran tenacitat. Catalunya sostingué guerres contra els reis austríacs, essent la més definida la que provocà el sinistre comte duc d'Olivares, i perdé en cada una d'elles una part dels seus drets i llibertats. Catalunya, en la guerra de successió, prengué partit, aliada d'Anglaterra, per l'hereu de la casa d'Àustria contra el germà de Lluís XIV, la victòria del qual no donava lloc a cap esperança. Fou vençuda l'onze de setembre del 1714. El Decret de Nova Planta, dictat pel primer rei borbònic, Felip V, posà terme a les seves llibertats, compresa la llibertat i el dret de parlar i usar el seu idioma. Euzkadi, emparada en els seus rics, conservà més temps els seus drets i llibertats, els quals havia de perdre al final de les guerres carlistes: si bé no del tot, car els «concerts econòmics» anteriors a l'Estatut, varen ésser conservats encara, Navarra, fins i tot sota l'actual règim terrorista de Franco, conserva part dels seus vells furs. Durant més de dos segles la monarquia borbònica practicà una política de persecució, d'opressió, d'assimilació violenta. Per damunt de tot es volgué forjar l'Espanya «una i indivisible». Però els nuclis prenacionals, malgrat, l'opressió, i en la mesura que el règim capitalista es desenvolupava a Espanya, anaren recobrant la seva vida, la seva fisonomia pròpia, llurs característiques nacionals, per arribar a esdevenir en el nostre segle problemes vitals, permanents de la política d'Espanya, d'obsessió i de pertorbació per als politicastes que dirigien la monarquia. No fou per un atzar que Catalunya proclamés primer que tots la República el 14 d'abril. Catalunya va cobrar un vell deute als Borbons, i, amb el 19 de juliol, Catalunya i Euzkadi ascendiren a categoria constitucional i reprengueren el curs del seu desenvolupament històric, trencat pel primer

austríac, amb la conquesta i pràctica dels Estatuts d'autonomia política. De vell nou en els nostres dies, el traïdor Franco ha volgut imposar l'Espanya una i indivisible, consolidar definitivament un domini de tipus imperialista damunt Catalunya, Euzkadi i Galícia. Malgrat ésser el terror franquista infinitament més brutal, més bestial que el de qualsevulla altra etapa de repressió austríaca o borbònica, Franco ha fracassat miserablement. La personalitat nacional de Catalunya, d'Euzkadi i de Galícia no ha disminuït, s'han accentuat sota el terror i l'odi de catalans, bascos i gallecs a Franco, als seus pistolers, als seus amos italo-alemanys, és tan intents i implacable que el mateix Franco ha pres la davantera d'una política hipòcrita d'afalagament, de «comprensió ben entesa» dels problemes que cregué soterrar amb els centenars de milers d'homes sacrificats pels seus monstruosos sicaris. Havent passat per grans proves, havent ressorgit de les seves pròpies cendres després de segles d'opressió sistemàtica, d'assimilació sense misericòrdia, Catalunya Euzkadi i Galícia poden afirmar que són comunitats estables històricament formades. Ho són, companys.

Els trets més característics de la nació especificats per Stalin, corresponen, doncs, plenament a Catalunya, Euzkadi i Galícia. Són, concretament, Catalunya, Euzkadi i Galícia altres tantes nacions a les quals nosaltres, comunistes, devem aplicar la teoria leninista-stalinista sobre el problema nacional i colonial. Espanya no és una nació puix que dels trets característics nacionals només en posseeix un: territori comú i si bé pot sostenir-se que és una comunitat estable, històricament formada, hi ha en ella quatre idiomes, quatre economies, quatre psicologies manifestades en quatre comunitats de cultura.

Espanya és avui un Estat imperialista multinacional.

(...)

El nostre deure de comunistes.

Nosaltres no som nacionalistes. Nosaltres som internacionalistes, i pel fet d'ésser, som els únics capacitats per resoldre el problema nacional.

Hem de prendre en les nostres mans sense vacil·lacions i reserves la bandera nacional. Hem de vèncer amb la nostra decisió i ferma les últimes

resistències que la rutina, els prejudicis, la psicologia creada pels segles de dominació imperialista, alimenten encara per destorb i perill de la nostra lluita revolucionària.

Podem marxar tranquils i segurs per aquest camí. No és solament la teoria leninista-stalinista sobre el problema nacional la que ens demostra que és el millor, l'únic que devem seguir. També tenim la nostra pròpia experiència.

Què ha ocorregut a Euzkadi? Amb la República i amb la guerra l'hegemonia del Partit Nacionalista Basc, partit petit-burgès, mediatitzat per l'alta burgesia, es consolidà.

Què ha ocorregut a Catalunya? Amb la República i amb la guerra, el monopoli sobre el problema nacional tenia part de la burgesia i de la petita burgesia catalana, el republicanisme nacionalista, ha sigut trencat.

No són fets fortuïts.

A Euzkadi, el partit obrer més fort, el PSOE no compregué mai el problema nacional. Es situà enfront d'ell en nom d'un fals internacionalisme, pretengué ofegar els sentiments nacionals en benefici de l'imperialisme central. Qualificà de reaccionari el moviment nacional basc, sense comprendre el seu caràcter profundament popular i profundament revolucionari sense comprendre que els aspectes externs de reaccionarisme momentani que pogués tenir, no en el moviment en si, sinó en la seva direcció en un moment donat, es devien en gran part a la seva pròpia conducta de cara al poble basc. No era reaccionari el moviment nacional basc, fou reaccionari el PSOE en acceptar el paper d'avantguarda del centralisme despòtic de la gran burgesia i dels terratinents espanyols. El Partit Comunista d'Euzkadi sí que compregué el problema nacional. Però la seva força abans de la guerra era minsa i la brevetat d'aquesta no li permeté corregir a temps els errors comesos, refer-se i prendre l'avantguarda directiva del moviment obrer i del moviment nacional. No pogué, per tant, aprofitar el nostre Partit Basc, un canvi de la situació i en la correlació de forces, crear les condicions per prendre a les seves mans la bandera nacional. La posició centralista del PSOE no afeblí el moviment nacionalista basc, dividí i afeblí el moviment obrer, puix que allí, i aquest és un cas únic a Espanya, s'esqueixà del conjunt del sector obrer per nodrir els sindicats de

Solidaris bascos, típicament nacionalistes i dirigits per polítics nacionalistes burgesos. És com a conseqüència d'aquesta incomprensió que s'ha passat pel perill que el moviment obrer no fos el dirigent, fins i tot en la qüestió nacional, sinó el dirigit i perjudicant profundament els seus interessos i drets fonamentals i preeminents de classe, amb dany evident pel proletariat nacional.

A Catalunya el PSOE tampoc compregué el problema nacional. Els seus errors foren molt grans. Si no hi hagués hagut allà treballant més que militants del PSOE el salt que més tard es féu potser no hauria sigut possible. Afortunadament la seva influència era pràcticament nul·la, no perquè els catalans «malalts d'anarquisme» fossin incapaços de comprendre i assimilar el marxisme, sinó perquè la seva posició de forasters reincidentes, empedreïts els feia incompatibles amb el nostre poble i els situava al marge dels grans i tumultuosos corrents d'opinió catalana. Com a exemple característic d'aquesta oposició política sense perspectiva, sense base teòrica, només cal dir que en els mesos de l'any 1931, els més apassionats de la lluita per l'Estatut, quan el nostre poble plebiscitava el projecte d'Estatut, no se'ls ocorregué altra cosa que organitzar a Barcelona un míting «Pro-enseñanza en castellano». Però el moviment obrer català, vençuda la crisi d'abstencionisme polític que succeí a la grossera demagògia lerrouxista, s'incorporà al moviment nacional amb l'adveniment de la República. La classe obrera i els camperols foren la força més ferma i més sòlida de Macià. Aquest principi d'aliança obrera i camperola i de la petita burgesia fou la columna vertebral del moviment pro-Estatut. Segurament que, de no haver existit aquesta aliança tàctica, no pactada, per coincidència sentimental i política, l'Estatut hagués naufragat en el precís moment que Marcel·lí Domingo demanà als catalans que hi renunciessin.

Quan esclatà la guerra, la creació del PSU de C, el fet més transcendental del moviment obrer i del moviment nacional de Catalunya, resultà la conclusió lògica i inevitable d'un procés madurat ja i el qual la mateixa sublevació finalitzà. El PSU de C, partit únic obrer català, avantguarda dirigent del moviment obrer català prengué en les seves mans la bandera nacional. Ningú la hi prendrà, el moviment nacional de Catalunya és avui una part del moviment obrer català, una part indissoluble del problema de la revolució proletària al nostre païis. Hem arribat a la darrera etapa i el moviment nacional català no és

ni serà ja un instrument en mans de la burgesia, amb el qual especulava i jugava per obtenir els seus fins de classe. Hem arribat a l'etapa de la solució definitiva del problema nacional català. És tant cert això, que per primera vegada en la nostra història, les organitzacions obreres i camperoles fonamentals de Catalunya, el PSU de C, la UGT, la CNT i la Unió de Rabassaires han coincidit a afirmar el dret inalienable d'autodeterminació, s'han unit per assegurar al nostre poble alliberat del franquisme el lliure exercici del seu dret a l'autodeterminació. Al voltant del problema nacional català hem afermat la perspectiva de la unitat obrera, de l'aliança obrera i camperola, ser avui i per a demà, l'aliança amb els republicans nacionalistes en aquest període de treball per a la reconquesta del nostre país. Per a nosaltres és molt clar que si el moviment obrer català s'hagués mantingut al marge o en actitud contrària enfront del moviment nacional, ni el PSU de C existiria, ni els pactes i aliances d'avui existirien i que avui Catalunya, com a Euzkadi, la bandera nacional estaria en mans de la petita burgesia nacionalista, amb perjudici evident per al mateix moviment nacional i per a la classe obrera.

La teoria i la pràctica ens assenyalen el nostre deure.

Però el deure dels comunistes no ha d'ésser complert d'una manera superficial i mecànica. El treball que complint aquest deure hem de fer els comunistes no és el mateix, ni és uniforme ni burocràtic. El deure dels comunistes nascuts o que treballen en la nació opressora és un. El deure que els comunistes de la nació opressora han de defensar, sense vacil·lacions és el dret de separació, de constituir-se en Estat independent, de la nació oprimida. Els comunistes de la nació oprimida deuen defensar sense vacil·lacions la unió voluntària del seu poble amb els altres, en primer terme amb la nació opressora. Això que sembla una contradicció, no ho és ja que «per poc que s'hi reflexioni –ens diu Lenin– es veu que, partint d'aquesta situació DONADA, no hi ha no hi pot haver ALTRE camí que ens porti a l'internacionalisme i a la fusió de les nacions, no hi ha ni hi pot haver altre camí que ens mení a aquest fi».

Això és clar «separar per unir» voluntàriament, ha dit també Lenin, en síntesi magistral.

En la situació actual nosaltres no lluitem pas per la revolució proletària, per la dictadura del proletariat, per la implantació del socialisme al món. Nosaltres

lluitem al costat de la Unió Soviètica, EEUU, d'Anglaterra, Xina i dels seus aliats, per aniquilar el nazi-feixisme, per tal que els pobles de la terra, una volta lliures de la tinya nazi-feixista, puguin lliurement donar-se el règim que més els plagui. Nosaltres lluitem de cara a Espanya per aniquilar Franco i els seus pistolers falangistes, per expulsar els invasors italo-germànics, per retornar a Espanya la seva independència i sobirania, per restablir la legalitat republicana, la Constitució de l'any 1931 i els Estatuts de Catalunya i d'Euzkadi, per possibilitar l'immediat Estatut de Galícia, per tal que una volta restaurada la legalitat constitucional pugui Espanya, puguin les nacions hispàniques, resoldre lliurement la seva vida futura.

Ens trobem en l'etapa de reconstrucció d'un Estat democràtic multinacional i en la qual no estaven ni estaran resolts els problemes nacionals d'Espanya. Per tant, és just que en la situació actual no ens plantejem, com a objectiu immediat de la nostra lluita, la solució íntegra i definitiva d'uns problemes nacionals que no podem separar del problema general de la revolució proletària, de la dictadura del proletariat.

Anem a resoldre una qüestió prèvia: la liquidació del franquisme, per arribar a una solució intermèdia tant amb el que es refereix al problema nacional com al desenvolupament del moviment revolucionari. Devem fer-ho així, car sense la prèvia liquidació del franquisme tot el que faríem no seria sinó mes que un gest d'histrionics, tot el que diríem, vulgars frases de demagogs irresponsables.

Per arribar a la liquidació del franquisme, qüestió que no podem aïllar del problema general que ens planteja l'extermini del nazi-feixisme, ens és necessària una àmplia unitat de totes les forces i de tots els homes que coincideixin amb nosaltres, que vulguin amb nosaltres restablir la legalitat i la independència d'Espanya: unitat dels espanyols, unitat de tots els pobles hispànics. Unitat que no ha de tenir més que un denominador comú: la República que transformà l'Espanya monàrquica, imperialista multinacional, en una Espanya democràtica multinacional. I no ha d'ésser d'una altra manera, puix que la nostra força davant d'Espanya i davant del món és la nostra legalitat, puix que de renunciar a la nostra legalitat reconeixeríem implícitament la legalitat del règim terrorista de Franco.

Som fidels a la teoria leninista-stalinista sobre el problema nacional i colonial en defensar, en la present situació internacional, el restabliment dels Estatuts d'autonomia per avui i el dret de Catalunya, Euzkadi i Galícia a exercir lliurement el seu inalienable dret de l'autodeterminació després de la victòria. En aquesta tasca els comunistes espanyols han d'ésser fermes, incansables, conseqüents per tal que no quedi cap dubte a Catalunya, Euzkadi i Galícia, per tal que cap partit o organització o polític responsable d'Espanya alimenti idees contràries al restabliment automàtic sense reserves ni limitacions del règim autonòmic. En aquesta tasca, els comunistes catalans, bascs i gallecs han de perseverar en la seva línia d'unitat de tots els pobles hispànics, d'intensificar la seva acció al màxim per tal que cap partit o organització, o polític solvent s'atreveixi a creuar-se en el camí, per tal de contrariar la voluntat vehement d'unió del nostres pobles, per tal de fer el joc, des del nostre camp, a la tàctica franquista d'incrementar odis, recels i desconfiances d'oposar uns interessos a altres interessos, uns pobles a altres pobles, de fer més vius, per una conducta que seria injustificable els sentiments imperialistes de certes zones espanyoles que el franquisme manté alerta i en alt grau de sensibilitat i agressivitat.

És així, com, companys, fidels als nostres mestres Lenin i Stalin, estarem en la lluita a mort contra el nazi-feixisme, exterminarem el franquisme, restablirem la República democràtica, posarem els fonament sòlids per tal que, en el temps, Espanya sigui una lliure i fraternal unió voluntària de Repúbliques Socialistes.

El document complert es pot consultar a l'Arxiu Massip (Joan Comorera) de la Biblioteca del Pavelló de la República de la Universitat de Barcelona.